

De opdrachten van de federale Ombudsman

Wat doet de federale Ombudsman voor
melders?

Gudrun Vande Walle – Forensic auditor

**EBP – Congres voor het openbaar ambt
Brussel - 25 mei 2023**

de federale
Ombudsman

1. Inleiding

De opdrachten van de federale
Ombudsman

de federale
Ombudsman

Over de federale Ombudsman

- 2 ombudsmannen: David Baele (N) en Jérôme Aass (F)
- Een team van $\pm$ 50 personen
- Onafhankelijke parlementaire instelling sinds + 25 jaar
- Het contactpunt voor burgers in moeilijkheden
- Referentiecentrum voor goed bestuur

Opdrachten

Klassieke – de klachten	Integriteit – de meldingen
Wet van 22/03/1995	Wet van 28/11/2022 en Wet van 8/12/2022
Klachten : verzoening => oplossing	Meldingen : vaststellingen => bewijzen
burgers	Federale ambtenaren + andere werkrelaties
Persoonlijke belangen	Algemeen belang

- Onpartijdigheid en onafhankelijkheid
  - Onderzoeksmiddelen
  - Beroepsgeheim
- Aanbevelingen - verslagen

Klassieke opdracht

- Klachten/problemen → oplossingen
- Gratis dienstverlening
- 6062 klachten en 2259 informatievragen in 2022
- ± 9000 telefonische oproepen
- 2 klachten op 3 behandeld binnen de 3 maanden
- Positief resultaat in 83,5 %

Welke problemen?

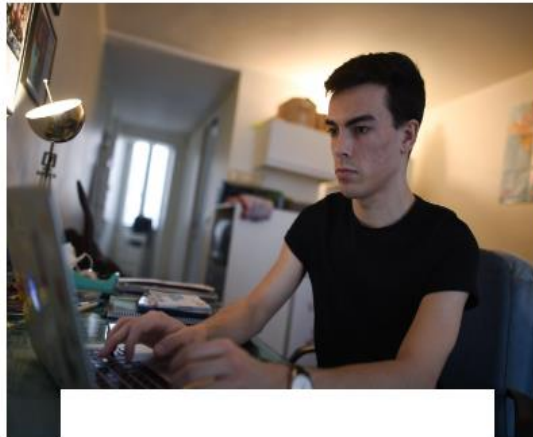
Sandrine verloor haar job
en haar
werkloosheidsuitkering
blijft uit

Reisrestricties verhinderen
Anne en Sacha om bij elkaar
te zijn

Samira kan haar
belastingen niet
onmiddellijk betalen

De douane heeft Toms pakje
beschadigd

Paul had zijn nieuwe
nummerplaat nog niet
ontvangen

Sara kreeg een boete omdat
ze niet twee keer dezelfde
informatie wilde doorgeven

Welke problemen

- Sociale zekerheid: werkloosheidsuitkeringen, personen met een handicap, sociale bijdragen zelfstandigen, ...
- Fiscaliteit: vergissingen in de aangifte, afbetalingsplannen, ...
- Asiel/migratie: visa, gezinshereniging, ...
- Klachten van ambtenaren
- Structurele problemen
- Integriteit: fraude, onregelmatigheden openbare aanbestedingen, misbruik van goederen – publieke én private sector

2. Wat doet de federale Ombudsman voor melders ?

Als extern meldkanaal voor de publieke sector

Wet van 8 december 2022

Oorsprong: Wet van 15 september 2013 – oprichting van het Centrum Integriteit

Uitbreiding van de wet van 15 september 2013 -> **non-regressie**

- Onafhankelijke informatieverstrekking
- Ontvangen van meldingen van mogelijke integriteitsschendingen in de federale publieke sector
- Ontvankelijkheid en redelijk vermoeden
- Onderzoek ten gronde
- Bescherming

De meldprocedure

Voor de federale publieke sector

de federale
Ombudsman

Materieel toepassingsgebied

Een integriteitsschending is:

1° Een handeling of het nalaten van een handeling die een bedreiging is voor of een schending is van het **algemeen belang**, en die:

- a) een **inbreuk** is op de rechtstreeks toepasbare Europese bepalingen, de wetten, de besluiten, de omzendbrieven, de interne regels en de interne procedures die van toepassing zijn op de federale overheidsinstanties en hun personeelsleden; en/of
- b) een **risico inhoudt voor het leven, de gezondheid of de veiligheid** van personen of voor het milieu; en /of
- c) getuigt van **een ernstige tekortkoming in de professionele verplichtingen** of in het **goed beheer** van een federale overheidsinstantie;

2° het **bewust bevelen of adviseren** om een integriteitsschending te begaan zoals bedoeld onder 1°.

NIET: pesten en discriminatie

Personeel toepassingsgebied

Wie kan melden?

- **Elke person die, vanuit een werkgerelateerde context,** informatie heeft over een mogelijke integriteitsschendingen
- **Anoniem melden**

federale overheidsinstanties

- Federale administratieve overheden
- Beleidsorganen
- Elke andere instantie of dienst die afhangt van de federale overheid en niet behoort tot private sector

Interne meldkanaal

Wie

- (minstens) voor **personeelsleden**
- **Geen cascadesysteem**

Wat

- interne persoon of afdeling of derde die de melding ontvangt
- Interne persoon of afdeling die de melding opvolgt
- Federale Interne Audit: voor beleidsorganen en voor federale administratieve overheden die geen interne meldkanaal hebben opgericht

Interne meldkanaal

---

takenpakket

- informatieverstrekking
- Mondeling of schriftelijk melden mogelijk maken
- Ontvangstbevestiging – 7 dagen
- Feedback geven aan melder binnen maximum 3 maanden
- Beheer op een **beveiligde** wijze
- **Vertrouwelijkheid** van melder en andere betrokkenen

Externe meldkanaal

---

federale Ombudsman – tenzij

- Politie = Comité P
- Veiligheid en inlichtingen = Comité I
- Rechterlijke orde

Takenpakket:

- **Informeren** over de toepassing van de wet
- **Ontvangen** van meldingen
- **Opvolgen** van meldingen
- Binnen redelijke termijn **feedback** geven aan melder
- Informeren over **resultaat van het onderzoek**
- **Beschermen**

Openbaarmaking

Indirecte openbaarmaking:

- Na (interne en) externe melding zonder passende maatregelen binnen termijn

Directe openbaarmaking:

- Dreigend of reëel gevaar voor algemeen belang
- Risico op represailles / geen doeltreffende reactie te verwachten

De bescherming in ruime zin

de federale
Ombudsman

Bescherming tegen represailles

Elke vorm van (bedreigingen met) represailles

wie

- de melder, derden verbonden met de melder, facilitatoren, juridische entiteiten eigendom van de melder, personen die meegewerkt hebben aan het onderzoek + de raadspersoon

Periode

- vanaf de melding voor onbepaalde duur
- vanaf betrokkenheid bij het onderzoek

Bescherming kan stopgezet worden

- Melder was betrokken bij de integriteitsschending
- Melder heeft **bewust** onjuiste informatie bezorgd
- Betrokkene bij het onderzoek heeft **bewust** oneerlijke en onvolledige informatie bezorgd

Beschermingsprocedure

Mogelijkheid tot onmiddellijke **schorsing** van een schadelijke represaille

Buitengerechtelijke procedure

- beschermde persoon dient **gemotiveerde klacht** in bij het externe meldkanaal
- **Omkering van bewijslast**
- Federale overheidsinstantie maakt schriftelijk verslag over
- Indien redelijk vermoeden van represaille: voorstel tot **herstel of compensatie**
- Indien voorstel niet wordt aanvaard: aanbeveling aan minister

Gerechtelijke procedure

- Altijd mogelijk
- Zeker indien de aanbeveling niet wordt opgevolgd

Tijdelijke overplaatsing als bescherming

Wat

- Tijdelijke toewijzing aan andere dienst
- Tijdelijke terbeschikkingstelling van andere overheidsinstantie

Wie

- Melder of een beschermd persoon die personeelslid is van de federale overheid
- Na gunstig advies van externe meldingskanaal

Duur

- 12 maanden – 2 maal verlengbaar

Ondersteuningsmaatregelen

Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de rechten van de mens

- centraal informatiepunt op federaal niveau
- Juridische hulp en informatie;
- Financiële hulp in het kader van gerechtelijke procedures, onder bepaalde voorwaarden;
- Sociale hulp;
- Psychologische hulp;
- Hulp bij het omgaan met de media;
- Technische (IT) ondersteuning.

Sancties

Wie

Voor de federale overheidsinstantie, de personeelsleden en elke andere natuurlijke persoon of rechtspersoon

Wat

Tuchtsanctie of strafrechtelijke sanctie

Reden

- **Melding belemmert** of tracht te belemmeren
- **Represailles neemt** tegen melders en personen die meewerken aan het onderzoek
- Onnodige en **tergende procedures aanspant** tegen melder of
- **Inbreuk op de geheimhouding** identiteit melder

Centrum Integriteit

2014-2022

de federale
Ombudsman

Meldingen – 2014-2022

---

117 meldingen

- 62 meldingen ten gronde onderzocht
- 51 niet ontvankelijk
- 4 meldingen stopgezet

Aard van meldingen

- fraude bij aanwerving en bevordering
- misbruik van middelen van de organisatie
- belangenconflicten
- fraude bij overheidsopdrachten
- Privacyschendingen

Bescherming in de praktijk

Cijfers inzake bescherming **2014 - 2022**

- 612 beschermingsstatuut (62 melders – 531 getuigen – 16 raadsmannen)
- **14 beschermingsdossiers geopend**
- **5 buitengerechtelijke beschermingsprocedures ten gronde**

Besluit

- Onafhankelijkheid, expertise en onderzoeksmiddelen
- Belang van een externe melding
  - Dossiers met een grote impact
  - Risico op represailles
  - Passiviteit van een organisatie
- Sterke en beschermende omzettingswetten
- Uitdaging voor de private sector

Vragen? Dank u!

0800 99 961
contact@federaalombudsman.be - integriteit@federaalombudsman.be
www.federaalombudsman.be